

Referanser: KR 15/14

Regler for bruk av kirkene

Sammendrag

Et forslag til reviderte Regler for bruk av kirkene legges med dette fram for Kirkerådet til behandling.

Bakgrunnen for saken er Kirkerådets høring om kirkebygg, hvor det i høringsbrevets kapittel 9 ble lagt fram et revidert forslag til Regler for bruk av kirkene. Høringen fant sted våren 2014 og 177 høringsinstanser har avgitt svar.

Det var 3 hovedspørsmål til regelverket:

1. «Er dere enige i at Kirkemøtets regler gjelder kirkerommet og at regler for de øvrige rom fastsettes av menighetsrådet, jf. § 3 annet ledd?»
2. «Har dere merknader til at *midlertidige* installasjoner i forbindelse med arrangementer tas inn i regelverket, jf. § 4 siste ledd? Har dere merknader til at biskopen blir klageinstans?»
3. «Er det andre bestemmelser i Regler for bruk av kirkene som bør endres? Er det bestemmelser som bør tas inn eller tas ut? Hva er begrunnelsen for dette?»

Høringen viste bred tilslutning til de to første hovedspørsmålene og i stor grad til de andre bestemmelsene i forslaget. Samtidig kom det inn mange endringsforslag som det gjøres nærmere rede for i høringssammendraget.

Når en sammenlikner forslaget med gjeldende regelverk, er de mest vesentlige endringene følgende:

- Menighetsråd og prest behøver ikke søke biskopen om tillatelse til at ikke-kristne kan medvirke i et arrangement i kirkerommet (dialogmøter, intervju e.l.), jf. §§ 5 og 12.
- Det presiseres eksplisitt at kirkerommet ikke kan brukes av ikke-kristne tros- og livssynssamfunn til utøvelse av deres tro eller religion, jf. § 4.

- Det er presisert at reglene for bruk av kirkerommet gjelder for tilstøtende rom *når* disse slås sammen til et storrrom, ellers ikke. Menighetsrådet fastsetter regler for bruk av andre rom i et kirkebygg enn kirkerommet, jf §§ 2 og 5.
- Menighetsrådet får myndighet til å innføre midlertidige installasjoner i kirkerommet, og biskopen er klageinstans, jf. § 5.
- Kirkerommets bruksformål presiseres også til å gjelde «stillhet, lystenning og bønn», samt «trosopplæring, diakoni og kirkemusikk», jf § 5.
- Det innføres en bestemmelse om at når andre enn medlemmer av Den norske kirke låner kirken til dåp, vigsel eller gravferd og prest i Den norske kirke ikke forretter, skal handlingen forrettes av «pastor/prest fra et annet kristent trossamfunn», jf. § 8.
- Regelverket er omformet mer i tråd med vanlig praksis for regelverk i dag.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet vedtar forslaget til *Regler for bruk av kirkene* med de endringer og merknader som fremkom i møtet.
2. Forslaget oversendes til Bispemøtet for læremessig uttalelse.
3. Regelverk til vedtak:

Regler for bruk av kirkene

Reglene gjelder for bruk av de vigslede kirkerom utenom de forordnede gudstjenester og kirkelige handlinger.

Kap. 1 Alminnelige bestemmelser

§ 1 Formål

Kirken er vigslet til bruk for gudstjenester og kirkelige handlinger og skal gjennom sin bruk tjene til Guds ære og menighetens oppbyggelse.

Gjennom forkynnelse av Guds ord, forvaltning av sakramentene og annen kirkelig virksomhet, er kirken det sentrale samlingssted for menighetens gudstjenestelige og religiøse liv.

Formålet er å gi regler for bruken av ulike typer kirker, kirkelokaler og andre forsamlingslokaler, hva kirkene kan brukes til, hvem som kan bruke kirken og hvem som har beslutningsmyndighet til å leie ut kirken.

§ 2 Virkeområde

Reglene gjelder for all bruk av kirkerommet, jf. § 3 b, når ikke annet er bestemt for forordnede gudstjenester og kirkelige handlinger i tjenesteordning for menighetsprest, prost og biskop eller i særskilt unntak fra disse regler eller med hjemmel i disse regler. Bruk av kirken til gudstjenester og kirkelige handlinger går foran annen bruk etter §§ 5, 7 og 12.

Så langt de passer får reglene også anvendelse på bruk av andre rom i kirken, jf. § 3 c, og bruk av kirker, kirkelokaler og interimskirker som er godkjent og innviet til kirkelig bruk, jf. § 3 d. Nærmere regler om dette fastsettes av menighetsrådet.

Der kirkerommet og tilstøtende rom kan slås sammen til et storrom, gjelder disse reglene når kirkerommet utvides med tilstøtende rom.

§ 3 Definisjoner

I det følgende menes med:

- a. Kirke:
Kirke eller kapell som er godkjent av Kongen eller departementet, eller som er kirke fra gammelt av, jf. kirkeloven § 17.
- b. Kirkerommet:
Den delen av kirkebygningen som utgjør selve kirkerommet med alter, korparti, hovedskip, ev. sideskip og galleri.
- c. Andre rom i kirken:
Rom som faller utenfor kirkerommet.
- d. Andre kirker, kapeller, kirkelokaler, forsamlingslokaler og interimskirker:
Bygg som er godkjent og vigslet/velsignet til permanent eller midlertidig kirkelig bruk.
- e. Prest:
Fast utnevnt/tilsatt menighetsprest (prost i tjeneste som menighetsprest, sokneprest og kapellan) samt vikarer for slike prester.

§ 4 Generelle bestemmelser

- Kirkens formål er bestemmende for avgjørelser om bruk av kirken, jf. § 1.
1. Bruken av kirken er underlagt biskopens tilsynsmyndighet.
Kirken med tilbehør skal behandles forsvarlig og med respekt.
Kirken må ikke brukes til politisk møte eller virksomhet.
Kirken må ikke brukes til kommersielle formål.
Kirkerommet kan ikke brukes av ikke-kristne tros- og livssynssamfunn til utøvelse av deres tro eller religion.

Kap. 2 Menighetsrådets bruk av kirken

§ 5 Bruksformål

Menighetsrådet kan bruke menighetens kirke til

- a) gudstjenester,
- b) oppbyggelige møter,
- c) trosopplæring, diakoni og kirkemusikk,
- d) stillhet, lystenning og bønn,
- e) kirkelige konserter og
- f) andre kirkelige og kulturelle arrangementer som faller inn under formålet og generelle bestemmelser jf. §§ 1 og 4.

Menighetsrådet kan invitere personer uavhengig av medlemskap i kirken til å medvirke i slike arrangementer når det svarer til kirkens formål, jf. § 1 og § 4 andre ledd.

Menighetsrådet kan plassere midlertidige installasjoner i kirkerommet i forbindelse med arrangementer nevnt i § 5 første ledd.

Menighetsrådet kan bruke kirken til avholdelse av egne møter, menighetsmøter og kirkevalg, jf. for øvrig § 4.

§ 6 Klage

Menighetsrådets avgjørelse etter § 5 kan påklages til biskopen. Biskopens avgjørelse av klagen kan ikke påklages.

Klageberettiget er ethvert medlem av menighetsrådet, samt kirkelig ansatte som har soknet som tjenestested (særskilt arbeidsområde).

Klagefristen er tre uker.

Klagen har ikke oppsettende virkning med mindre dette blir bestemt av menighetsrådet eller biskopen.

For øvrig gjelder forvaltningsloven kap. VI om klage.

Kap. 3 Menighetsrådets utlån av kirken

§ 7 Utlån til medlemmer av Den norske kirke

Til medlemmer av Den norske kirke kan menighetsrådet låne ut kirken til

- a) gudstjenester,
- b) oppbyggelige møter,
- c) trosopplæring, diakoni og kirkemusikk,
- d) stillhet, lystenning og bønn,
- e) kirkelige konserter og
- f) andre kirkelige og kulturelle arrangementer som faller inn under formålet og generelle bestemmelser jf. §§ 1 og 4.

§ 8 Utlån til andre enn medlemmer av Den norske kirke

Menighetsrådet kan låne ut kirken til medlemmer av andre kristne trossamfunn enn Den norske kirke til formål som nevnt i § 7, jf. for øvrig § 4 andre ledd.

I tillegg til de formål som er nevnt i § 7, kommer første ledd særlig til anvendelse ved utlån til dåp, vigsel og gravferd som ikke skal forrettes av ordinert prest i Den norske kirke, men av pastor/prest fra et annet kristent trossamfunn.

§ 9 Saksbehandling

Menighetsrådets avgjørelse etter §§ 7 og 8 anses som enkeltvedtak etter

forvaltningslovens § 2. Saksbehandlingen skjer i samsvar med forvaltningsloven kap. IV og V.

§ 10 Klage

Menighetsrådets vedtak etter §§ 7 og 8 kan påklages til biskopen. Biskopens avgjørelse av klagen kan ikke påklages.

Klageberettiget er, foruten de som har søkt om å få låne kirken, ethvert medlem av menighetsrådet samt andre med rettslig klageinteresse.

Klagefristen er tre uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem til den klageberettigede eller han på annen måte har eller burde ha skaffet seg kunnskap om vedtaket.

For øvrig gjelder forvaltningsloven kap. VI om klage og omgjøring.

§ 11 Utgiftsdekning og vederlag ved utleie av kirken

Ved utleie av kirken kan kirkelig fellesråd kreve betaling etter nærmere regler godkjent av bispedømmerådet, jf. kirkeloven § 20 annet ledd.

Kap. 4 Prestens bruk av kirken

§ 12 Menighetsprestens bruk av kirken

I tillegg til forordnede gudstjenester og kirkelige handlinger kan presten bruke kirkene i de sokn som presten har som tjenestested (særsilt arbeidsområde) til ekstraordinære gudstjenester, foredrag og andre arrangementer som fremmer menighetens oppbyggelse.

Er det flere fast tilsatte prester i vedkommende menighet, skal de samarbeide om bruksfordelingen. Blir de ikke enige, avgjør biskopen spørsmålet. Menighetsrådet skal uttale seg på forhånd.

Den presten som bruker kirken i medhold av første ledd, kan invitere personer uavhengig av medlemskap i kirken til å medvirke i slike arrangementer når det svarer til kirkens formål, men presten kan ikke låne ut kirken til disse, jf. § 1 og § 4 annet ledd.

§ 13 Klage og tilsyn

Menighetsrådet kan bringe prestens disposisjoner etter § 12 inn for biskopen.

Første ledd gjelder ikke når presten bruker kirken til forordnede gudstjenester, vigslor og begravelser.

§ 14 Biskopens bruk av kirken

Biskopen kan selv eller ved annen prest forrette gudstjenester og brukekirkene i sitt bispedømme på samme måte som menighetsprestene.

I slike tilfelle har biskopen fortrinnsrett til bruk av kirken.

Kap. 5 Forholdet mellom menighetsråd og prest

§ 15 Samarbeid og gjensidig informasjon

Menighetsråd og prest skal samarbeide om bruk av kirken slik at denne best mulig tjener til Guds ære og menighetens oppbyggelse.

Menighetsråd og prest skal på forhånd gi hverandre informasjon om den planlagte bruken av kirken. Informasjonen skal såvidt mulig gis i så god tid at mottaker får mulighet til å innrette seg eller eventuelt komme med innsigelser.

Presten har fortrinnsrett til bruk av kirken til gudstjenester, vigslor og begravelser.

Oppstår det for øvrig uenighet om menighetsrådets bruk eller utlån av kirken etter kap. 2 eller 3, og prestens bruk etter kap. 4 som ikke lar seg løse etter første og annet ledd, avgjør biskopen spørsmålet.

Kap. 6 Andre generelle regler

§ 16 Generelle plikter for bruker av kirken

Den som bruker kirken, skal sørge for at alt går sømmelig for seg, og at kirken med tilbehør behandles forsvarlig og med respekt.

§ 17 Adgang til kirken

Enhver har adgang til de arrangementer som holdes i kirken. En person kan bare bortvises dersom han forstyrrer arrangementet eller krenker kirkens verdighet.

Ved bruk av kirken til vigslor og begravelser kan presten utfra sitt pastorale skjønn i særlige tilfeller bestemme at handlingen skal foregå for lukkede dører.

§ 18 Inngangspenger m.v.

Det kan ikke tas betaling for adgang til kirken bortsett fra ved kirkekonserter og andre kulturelle arrangementer hvor kirkelig fellesråd har samtykket i at slik betaling kreves, jf. kirkeloven § 20 annet ledd.

Innkrevning av inngangspenger, f.eks. ved salg av billetter, bør ikke skje i kirkerommet, men kan f.eks. skje i våpenhuset.

Kap. 7 Ikrafttredelse og oppheving av eldre bestemmelser

§ 19 Ikrafttredelse

Disse reglene trer i kraft fra den tid Kirkerådet bestemmer.

§ 20 Opphevelse av eldre bestemmelser

Med virkning fra ikrafttredelsen, jf. § 19 er tidligere bestemmelser om bruk av kirken vedtatt av KM 19.11.99 opphevet.

§ 21 (Mindre endringer)

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i reglene.

Saksorientering

Bakgrunn

Hørings sammendrag og forslag til Regler for bruk av kirkene

Det gis med dette et sammendrag av høringen til kapitel 9 i Kirkerådssaken *Høring om kirkebygg 2014*, jf KR-sak 15/14. Videre inneholder dokumentet begrunnelser og forslag til justerte *Regler for bruk av kirkene* i lys av den høringen som har vært våren 2014.

Kongens særskilte kirkestyre ble avviklet 21. mai 2012. Allerede 8. juni fikk Kirkemøtet myndighet til å *gi nærmere bestemmelser om bruken av kirkene*. Denne myndigheten er inntil videre begrenset av at det fortsatt er kirke departementet som godkjenner oppføring og nedleggelse av kirker, jf. kirkeloven § 21 tredje ledd.

Kirkerådet fant det ikke påkrevd å foreslå store endringer i de gjeldende regler for bruk av kirken. Høringen gir heller ikke grunnlag for å gjøre store endringer, men flere høringsinstanser peker på at det er behov for å presisere nærmere noen av paragrafene. Det gjelder særlig hva som menes med at «kirken må ikke brukes til politisk møte eller virksomhet» og ikke til «kommersielle formål». Men i høringsbrevet er det opplyst om at det i tillegg til gjeldende regler også finnes et dokument med utdypende merknader til regelverket. Disse merknadene ble ikke oversendt sammen med høringsbrevet, og det er vel grunnen til at mange høringsinstanser ikke har vært oppmerksom på presiseringene som finnes der. Noen av disse merknadene siteres derfor i dette høringssammendraget.

I. De 2 første hovedspørsmålene i høringen

Svært mange høringsinstanser har svart på de tre hovedspørsmålene om Regler for bruk av kirkene som lå i høringsbrevet. De to første spørsmålene belyses i dette hovedavsnittet. Det tredje hovedspørsmålet, belyses i andre hovedavsnitt ved at de enkelte paragrafene som høringsinstansene har kommentert, gjennomgås.

Til hørings spørsmål 1 (9 A.1)

Det første spørsmålet var: «Er dere enige i at Kirkemøtets regler gjelder kirkerommet og at regler for de øvrige rom fastsettes av menighetsrådet, jf. § 3 annet ledd?»

Alle høringsinstansene som uttaler seg om dette slutter seg til prinsippet om at Kirkemøtets regelverk gjelder for kirkerommet, mens menighetsrådet fastsetter regler for bruken av andre rom i kirkebygget. *Hellemyr menighetsråd* uttaler følgende:

Det er en god ordning at Kirkerådets regler gjelder kirkerommet, mens regler for øvrige rom fastsettes av menighetsrådet [...] det er viktig at det er mulig å leie ut deler av kirkebygget, der bygget egner seg for det, til private arrangementer som for eksempel dåpselskaper, fødselselskaper, bandøving med mer. Dette er for å legge til rette for at folk i nærmiljøet får en lav terskel

for å komme inn i kirkebygget, samt bygge et godt miljø og samarbeid i lokalmiljøet. Det gir også sårt tiltrenge inntekter til menighetens arbeid.

Prinsippet om at Kirkemøtets regelverk gjelder for kirkerommet, mens menighetsrådet fastsetter regler for bruken av andre rom i kirkebygget er ikke nytt, men viderefører dagens regelverk. Høringen gir altså unison støtte til at Kirkemøtets regler fortsatt skal gjelde for kirkerommet og at menighetsrådet fastsetter regler for andre rom.

Noen høringsinstanser synes imidlertid at skillet mellom kirkerommet og de øvrige rommene i kirkebygget er noe uklart slik det er i høringsforslaget i § 2, på grunn av følgende formulering «Så langt de passer får reglene også anvendelse på bruk av andre rom i kirken». De mener at det i høringsforslaget «tas for gitt at regelverket også skal anvendes på hele kirkebygget, mens dagens regler kun omfatter det vigslede kirkerommet» og «spør om dette er å forstå som en klar utvidelse av virkeområdet for regelverket og hva det i så fall vil innebære av konsekvenser» (*Karmøy kirkelige fellesråd, KA*). Også *Sør-Hålogaland kirkevergelag* påpeker at «dette kan forstås som en klar utvidelse av virkeområdet for regelverket».

Det er riktig at formuleringen «så langt de passer får reglene også anvendelse på» tidligere kun har vært uttrykt i regelverket som gjeldende for «andre kirker og på lokaler som er innviet til permanent eller midlertidig kirkelig bruk, samt kapeller» og ikke for «andre rom i kirken». Kirkerådets høringsforslag har med dette foreslått at «så langt de passer» også i en viss forstand gjelder tilstøtende rom i kirken, ettersom hele kirkebygget er vigslet. *Engehaugen menighetsråd* gir en treffende beskrivelse av det som var intensjonen med dette:

Det synes greit at Kirkemøtes regler primært gjelder kirkerommet (rom vigslet til bruk for gudstjenester og kirkelige handlinger). Regler for andre rom kan fastsettes av menighetsrådet ut fra de lokale forhold, men i «lys» av gjeldende regler for kirkerommet.

Og *Møre biskop og bispedømmeråd* understreker i tråd med dette at «Vigslingshandlinga gjeld heile kyrkja med alle rom, av det følgjer og at regelverket fastsett av Kyrkjemøtet gjeld heile bygget.»

Selv om noen høringsinstanser mener at den nye anvendelse av formuleringen i regelverket «så langt de passer» skaper klarhet om menighetens disposisjonsrett over andre deler av bygget, kan formuleringen ivareta et viktig hensyn når menighetsrådet skal fastsette sitt regelverk om de andre rommene i det vigslede kirkebygget. Regelverket sier klart at reglene for bruken av andre rom i kirken «fastsettes av menighetsrådet» (§ 2 annet ledd, siste setning). Det er altså menighetsrådet som avgjør hvor langt reglene for kirkerommet «passer» for de øvrige rom i kirkebygget. Bruken av disse rommene vil vel arte seg forskjellig etter hva slags rom som finnes i de ulike kirkebyggene og hvordan menighetsrådet vil tenke om bruken av disse.

Den nye anvendelse av formuleringen er heller ikke et helt nytt prinsipp. Selv om det i Kirkerådets *veiledningstekst* til § 2 i gjeldende Regler for bruk av kirken fremgår klart at det er menighetsrådet som avgjør bruken av andre rom i kirkebygget, fremheves det samtidig at «utgangspunktet» for menighetsrådets regler om disse rom «bør [...] være

de generelle bestemmelser som dette regelverket inneholder.» Det vises også til at hele kirkebygget er vigslet:

Dersom bygningen som er innviet som kirke inneholder flere rom enn kirkerommet, noe som kan være aktuelt ved nyere arbeidskirker o.l., gjelder reglene bare for selve kirkerommet. Hva som skjer i menighetssal, peisestuer, arbeidsrom og grupperom, faller utenfor dette regelverket. Kirkemøtet har fått delegert myndighet til å fastsette nærmere regler for bruk av kirkerommet.

Forutsetningen for at en kirke skal kunne godkjennes som kirke av departementet etter kirkeloven, og vigsles av biskopen, jf tjenesteordning for biskoper § 13 første ledd, er imidlertid at hele bygningen er underlagt kirkelig fellesråds/menighetsrådets tilsyn, jf Gudstjenestebokens bestemmelser...

Menighetsrådet avgjør hvilke regler som skal gjelde for andre rom enn kirkerommet. Det er viktig at menighetsrådet, gjerne i samarbeid med kirkelig fellesråd utarbeider slike regler. Det er unødvendig at Kirkemøtet gir regler for bruk av øvrige rom som binder menighetsrådet. Menighetsrådet bør her stå fritt til å utforme regler som passer i de enkelte tilfeller. Utgangspunktet bør imidlertid være de generelle bestemmelser som dette regelverket inneholder.

Ut fra dette foreslås det å beholde ordene om «bruk av andre rom i kirken» i § 2 annet ledd slik høringsforslaget lød.

En annen problemstilling gjelder de *tilstøtende rommene* som i tråd med kravet om antall sitteplasser inngår som en del av selve kirkerommet når det er mange til stede. Dette er tematisert i *tredje ledd* av paragraf 2, hvor det heter at «Der kirkerommet og tilstøtende rom kan slås sammen til et storrom, gjelder disse reglene i de tilfeller der kirkerommet utvides med tilstøtende rom».

Til dette etterlyser flere høringsinstanser en presisering (bl a *MFO, Stavanger biskop og bispedømmeråd, Arne E. Sæther, Lund kirkelige fellesråd, Fjell sokneråd m fl*). *Karmøy kirkelige fellesråd og Stavanger kirkelige fellesråd* ønsker at «det bør fremgå klart at reglene bare gjelder for tilstøtende rom når disse er slått sammen med kirkerommet til et storrom.»

Denne presiseringen foreslås tatt inn i paragraf 2, tredje ledd. I det følgende gjengis andre og tredje ledd i paragraf 2 med de justeringer av høringsforslagets tekst som foreslås. I tråd med hørings sammendraget til hørings spørsmål 4 i *Høring om kirkebygg kap 1-8*, foreslås det å bruke ordet «innvie» om kirkelokaler og interimskirker som er godkjent til kirkelig bruk, og ikke høringsbrevets «vigslet/velsignet».

Ord som tas ut av høringsforslagets tekst markeres med *kursiv skrift*, ord som tas inn markeres med **fet skrift**, mens videreføring av høringsforslagets tekst gjengis med vanlig skrift:

«Så langt de passer får reglene også anvendelse på bruk av andre rom i kirken jf. § 3 c, på bruk av kirker, kirkelokaler og interimskirker som er godkjent og **innviet**

vigslet/velsignet til kirkelig bruk, jf. § 3 d. Nærmere regler om dette fastsettes av menighetsrådet.»

«Der kirkerommet og tilstøtende rom kan slås sammen til et storrrom, gjelder disse reglene **når i de tilfeller der** kirkerommet utvides med tilstøtende rom.»

Til høringsspørsmål 2 (9 A. 2)

Det andre høringsspørsmålet var: «Har dere merknader til at *midlertidige* installasjoner i forbindelse med arrangementer tas inn i regelverket, jf. § 4 siste ledd? Har dere merknader til at biskopen blir klageinstans?»

Den bestemmelsen som det siktes til er *ny* og lyder slik: «Menighetsrådet kan plassere midlertidige installasjoner i kirkerommet i forbindelse med arrangementer nevnt i § 5 første ledd.» Da vil også § 6 gjelde om at «menighetsrådets avgjørelse etter § 5 kan påklages til biskopen. Biskopens avgjørelse av klagen kan ikke påklages.» En viktig bakgrunn for at «midlertidige installasjoner» omtales i regelverket er Kirkemøtevedtaket i sak 7/2005 Kunsten å være kirke, hvor det i punkt 11 heter:

Kirkemøtet ber Kirkerådet om å komme tilbake til Kirkemøtet med nødvendig revisjon av retningslinjer for liturgisk inventar og utstyr. I denne forbindelse bør det vurderes hvor avgjørelsesmyndighet for varige og midlertidige verk og installasjoner skal ligge.

At *midlertidige* installasjoner er tatt med i Regler for bruk av kirkene, og ikke i Regler om inventar og utstyr henger sammen med at disse på grunn av sin midlertidige bruk knyttes til *arrangementer*, og dermed til bruken av kirkene, og ikke ses som *inventar*.

Høringen viser bred tilslutning til forslaget om at det er menighetsrådet som skal avgjøre om midlertidige installasjoner kan plasseres i kirken i sammenheng med arrangement. Det er også bred tilslutning til at det skal være mulig for klageberettigede å påklage saken til biskopen.

Kristiansand kirkelige fellesråd er enig i dette, men presiserer at «det er viktig at disse reglene ikke blir for rigide og den muligheten menighetsrådet gis er derfor viktig.» De viser til at:

midlertidige installasjoner er blitt mer vanlige på grunn av de ulike reformene kirken har vært igjennom, så som trosopplæringsreformen. Endringene i gudstjenestene gir mulighet for ulike uttrykk og en smidighet i prosessene vil være viktig for lokalmenigheten.

Gjøvik menighetsråd fremhever flere fordeler ved å ha dette punktet med i regelverket:

Umiddelbart tenker vi at det er veldig bra at man i regelverket tar høyde for mulig bruk av midlertidige installasjoner – dette leddet gir rom for mer fleksibilitet «interiørmessig» enn dagens ordning – samtidig som det avgrenses tidsmessig. Vi relaterer midlertidige installasjoner i forhold til menighetens arrangementer (gudstjenesteliv, konserter, andre kulturarrangement). Man

forutsetter da at det gjøres vedtak i menighetsrådet om installasjonen. Biskopen som klageinstans må være hel ok.

I forhold til utleie av kirkerommet til konserter/kulturarrangement ligger det da til grunn at leietaker har søkt menighetsrådet på forhånd om å få sette inn installasjonen. Det betyr jo at leietakere må gjøres kjent med regelverk for bruk av kirker – og det må jo gå an å tilføye noe sakssvarende til de allerede eksisterende «regler». Hvis det ikke er søkt om å sette inn utstyr og de kommer på konsertdagen, bør det avvises av daglige leder/kirkeverge – og det bør ikke være noen ankeinstans.

Alta kirkelige fellesråd mener derimot at det er «unødvendig med et sentralt regelverk for midlertidige installasjoner i forbindelse med arrangement» og at «det bør overlates til menighetene lokalt å finne ut av.»

Noen høringsinstanser tilføyer at «biskopen bør orienteres» når det settes inn en midlertidig installasjon (*Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd*). Andre høringsinstanser tilføyer at «fellesrådet bør involveres», (*Askvoll sokn, KA, Østre Toten fellesråd, Vestre Toten fellesråd*) eller at «fellesrådet må samtykke/godkjenne» på grunn av trygghets- og driftsaspektet (*Stavanger kirkelige fellesråd og Eigersund kirkelige fellesråd, Hå kyrkjelege fellesråd*). Dette utdypes nærmere slik:

«Midlertidige installasjoner» i § 4 siste ledd kan være mykje forskjellig, og mange av disse kan ha betydning for både brann-/innbrotts- og personsikring, samt andre driftsmessige tilhøve. Ulike installasjonar har også i mange tilfelle medført store skadar på verdfullt inventar eller på deler av bygningar. Regelverket bør sikre at fellesrådet vert involverte og helst skal godkjenne vedtak om installasjonar som kan ha betydning for drift/vedlikehald av kyrkjer. Dei ansvarsmessige og praktiske sidene må også ivaretakast i slike saker (*Eid kyrkjelege fellesråd/Eid sokneråd, Stårheim sokneråd og Kjølisdalen sokneråd, Bergen kirkelige fellesråd og Bønes menighet*).

Flere etterlyser en presisering av hva som forstås med «midlertidig» og viser til erfaringer om at dette ofte kan bli «permanent»:

Selv om midlertidigheten relateres til arrangementer i § 5 er det behov for en presisering av hva som forstås med «midlertidig». En installasjon som for eksempel brukes jevnlig i gudstjenester kan i realiteten bli permanent (*MFO*).

Kirkerådet finner det naturlig at det som menes med «midlertidig» belyses nærmere i en ny og justert veiledning til Regler om bruk av kirkene. At biskopen skal være klageinstans (§ 6) er de aller fleste høringsinstansene enige i, men ikke alle:

Å la biskopen blir klageinstans høres ut som en dårlig idé: a) kan blir personavhengig hva avgjørelsene blir, b) kan føre til økt byråkratisering på bispedømmekontoret – er dette en biskops oppgave? (*Eidskog og Vestmarka menighetsråd*)

Det synes uheldig at beslutninger tatt av et folkevalgt organ og som ledd i kirkedemokratiet skal kunne overprøves av biskopen som ikke er på valg. Et folkevalgt organs vurderinger bør i utgangspunktet overprøves av et annet folkevalgt organ, her Bispedømmerådet (*Fagerborg menighet*)

Også *Fjaler sokneråd* skriver at «biskopen bør ikke bli klageinstans».

Høybråten, Fossum og Stovner menighet er enig i at biskopen skal være klageinstans, men legger til at «samtidig bør det være stor fleksibilitet mht. bruk av kirker til ulike arrangement med ulike kulturelle og musikalske uttrykk.»

Oslo biskop og bispedømmeråd bemerker at «menighetsråd har fattet vedtak som strir mot reglene og ingen av de klageberettigede klager. I slike tilfeller bør biskopen ha anledning til å ta opp saken på eget initiativ».

Til dette kan en si at det selvsagt ikke er noe til hinder for at biskop, i kraft av sitt tilsynsansvar, på eget initiativ kan ta opp en slik sak med et menighetsråd (jf. tjenesteordning for biskoper § 1, og § 5, annet ledd: «Biskopen fører tilsyn med bruk av kirkene...»). Biskopen behøver altså ikke vente på at noen melder inn en klagesak. Paragraf 6 i Regler for bruk av kirkene gir mulighet for at også andre kan klage og regulerer hvem som er klageberettiget.

Noen høringsinstanser påpeker at det i § 6 *Klage*, hvor det vises til at «Menighetsrådets avgjørelse etter § 5 kan påklages til biskopen», også bør vises til paragraf 4 siste ledd, hvor midlertidige installasjoner omtales (*Stavanger kirkelige fellesråd* og *Bodø kirkelige fellesråd*). Dette er en viktig presisering, men som antakelig best ivaretas ved å flytte paragraf 4 siste ledd over til § 5, som et nytt nestsiste ledd. Bestemmelsen om midlertidige installasjoner hører mer naturlig hjemme i paragraf 5 f, enn i paragraf 4. Ettersom det er foreslått et nytt første ledd i § 4 (se forslaget) må henvisningen til biskopens tilsyn endres til «§ 4 **andre** ledd». De to siste leddene i paragrafen vil da være:

«Menighetsrådet kan plassere midlertidige installasjoner i kirkerommet i forbindelse med arrangementer nevnt i § 5 første ledd.

Menighetsrådet kan bruke kirken til avholdelse av egne møter, menighetsmøter og kirkevalg, jf. for øvrig § 4 **andre** ledd.»

II. De 21 paragrafene fortløpende (tredje hovedspørsmål)

Det tredje høringsspørsmålet (9 B) var: «Er det andre bestemmelser i Regler for bruk av kirkene som bør endres? Er det bestemmelser som bør tas inn eller tas ut? Hva er begrunnelsen for dette?»

Dette høringsspørsmålet belyses ved at alle paragrafene gjennomgås fortløpende med de kommentarer og endringsforslag som er kommet inn - og forslag til justert regelverk.

Til § 1: Formål

Denne paragrafen får bred støtte i høringen og det er ikke mottatt noen konkrete endringsforslag.

Imidlertid henviser *Tjøtta menighetsråd* til § 1 og til § 4 «andre kirkelige og kulturelle arrangementer som faller inn under formålet i § 1 og som ikke strider mot de generelle bestemmelsene i § 4, og skriver:

Det er i dag lite oppmerksomhet og forståelse for innholdet i § 1. Kirkene brukes til et vidt spekter av kulturelle aktiviteter og kirken er mange steder det beste og ofte eneste passende lokale for fremføring av bl. a. sang og musikk. En hører også utsagn om at det offentlige koster drift og vedlikehold av kirkene og at det derfor er rimelig at de er åpne for et mangfold av bruk. Etter vårt syn faller mye av dagens «kulturbruk» utenfor formålsparagrafen (§1). Etter vår mening gir de nye reglene dårlig veiledning på dette området. Her står en egentlig ved et valg mellom enten (1) å stramme inn bruken av kirken slik at den blir mer i tråd med regelverket, eller (2) tilpasse regelverket i retning mot den situasjonen som råder i dag.

Under henvisning til det som er sagt ovenfor ber *Tjøtta menighetsråd* om «at de forhold som er nevnt blir utdypet i den bebudede reviderte veiledningen om bestemmelsene i Regler for bruk av kirkene.»

Det kan her være passende å vise til den gjeldende veiledningen, hvor det blant annet heter at «kirken primært skal brukes til menighetens gudstjenesteliv og religiøs livsutfoldelse» og at «dette medfører selvsagt ikke at uttrykksformer for kirkelig virksomhet som kirkespill, kirketeater o.l. faller utenfor denne bestemmelsen». Bestemmelsen om «andre kirkelige og kulturelle arrangementer» karakteriseres som «en åpen bestemmelse som rommer mulighet for en rekke forskjellige bruksformer», som «menighetsrådet i hvert enkelt tilfelle måtte legge vekt på om det aktuelle arrangementet er ønskelig og passende i et kirkelig, sakralt rom.»

Til § 2: Virkeområde

Denne paragrafen er belyst inn under Høringsspørsmål 1 (9 A. 1) ovenfor.

Til § 3: Definisjoner

Til definisjonen av selve *kirkerommet* (§ 3 b.) mener *Oslo biskop og bispedømmeråd* at «i alle fall våpenhus og kanskje også sakristi skulle omfattes av samme regler som for kirkerommet». Også *Tunsberg bispedømmeråd* mener dette.

Til forslaget om å ta *våpenhus* med i definisjonen og regelverket for kirkerommet kan det innvendes at det i nye kirkebygg finnes svært ulike løsninger på våpenhus. Noen steder har våpenhuset mer preg av å være forhall, garderobe eller kirketorg. Dessuten har alltid våpenhuset hatt en noe annen status enn kirkerommet, som et *overgangsrom* til selve kirkerommet. Også i gamle kirker tas det i dag ofte imot betaling i våpenhuset ved konserter o.l., noe man ikke ønsker å gjøre inne i selve kirkerommet. Også den gjeldende veiledningen anbefaler en slik praksis. Det anbefales derfor ikke å ta våpenhus med i definisjonen av kirkerom og i regelverket for dette.

Selve ordet *sakristi* tyder på at rommet har et sakralt preg. Noen få høringsinstanser (to) vil ta inn «sakrestri» i definisjonen av kirkerom. Her oppbevares liturgiske klær og annet liturgisk utstyr og rommet brukes ofte til bønn før gudstjenester, noen steder også som rom til vigsel når få personer er samlet. Andre vil mer understreke at det er et praktisk forberedelsesrom og oppbevaringsrom og ikke skiller seg ut fra andre rom i et kirkebygg hvor gudstjenester forberedes og menigheten oppbygges.

Uansett hvordan en vurderer dette vil det være lite hensiktsmessig å legge sakristi og våpenhus inn under regelverket for kirkerommet. Det vil medføre begrensninger på inventaret og bruken av rommet, både på fast og midlertidig inventar. Begge er forberedelsesrom og ikke en del av kirkerommet.

Det foreslås derfor ikke å regne sakristi og våpenhus som del av kirkerommet og reglene for dette.

Til § 4: Generelle bestemmelser

Se høringsspørsmål 2 (9 A. 2), hvor det ble foreslått å flytte siste ledd om midlertidige installasjoner fra paragraf 4 til paragraf 5 f, som nest siste ledd.

Til de to første leddene i paragraf 4 i høringsbrevets forslag har ikke høringsinstansene fremmet noe endringsforslag («Bruken av kirken er underlagt biskopens tilsynsmyndighet» – «Kirken med tilbehør skal behandles forsvarlig og med respekt»).

Til tredje ledd har *Hamar biskop og bispedømmeråd* reist spørsmål om hva som menes med at «kirken må ikke brukes til politisk møte eller virksomhet» (tredje ledd). De foreslår å presisere dette til «**Kirkerommet** må ikke brukes til **partipolitisk** møte eller virksomhet».

I *veiledningen* til gjeldende Regler for bruk av kirken er det følgende merknad til denne bestemmelsen:

Bruken av kirken til politisk møte eller virksomhet står i motsetning til det som skal være kirkens funksjon etter første og annet ledd. Dette er en bestemmelse som nok kan medføre tolkningstvil i praksis. På den ene side er det klart at kirken ikke skal brukes til partipolitisk arbeid. Ingen politiske partier kan derfor bruke kirken i sin virksomhet, selv om det skulle dreie seg om møter med kristelig innhold. På den andre siden skal menigheten og presten selvsagt ikke være indifferente til samfunnsspørsmål. Det må i vid utstrekning tillates at synspunkter på samfunnsspørsmål blir målbåret i kirken. Hvor grensen går er det imidlertid vanskelig å uttrykke ved en generell norm. Uttrykket «politisk» skal ikke tolkes i alt for snever forstand. Det bør være atskillig frihet til å bruke kirken til formidling av samfunnsmessig, sosial-etisk og sosialt engasjement. Den nærmere grensedraging vil måtte skje gjennom praksis og eventuelt gjennom biskopens avgjørelser om klagesaker.

Det synes å være vanskelig å presisere bestemmelsen nærmere i regelverket. Å endre til «partipolitisk» fanger opp noe av intensjonen, men ikke alt. Til denne og andre bestemmelser er det mest hensiktsmessig å gi nærmere veiledning, slik det i veiledningsteksten presiseres at «Uttrykket «politisk» skal ikke tolkes i alt for snever

forstand». Det foreslås derfor å beholde ordlyden i dette leddet. Det er også få høringsinstanser som har problematisert dette leddet.

Svært mange høringsinstanser har derimot etterlyst en presisering av hva det betyr at «kirken må ikke brukes til kommersielle formål» (fjerde ledd i høringsforslaget). Mange reiser spørsmål om berettigelsen av konserter med (kommersielle) profesjonelle artister (*Fjotland sokneråd, Kvinesdal sokneråd og Feda menighetsråd, Bjerkreim sokneråd, Bergen kirkelige fellesråd, Eidsvoll menighetsråd m. fl.*) Det er særlig julekonsertene som trekkes fram som et brudd med bestemmelsen om at kirken ikke skal brukes til kommersielle formål.

Andre mener også at «inngongspengar på konsert vil ofte kunne reknast som kommersiell bruk. Vi treng avklaring og tydeleggjering av korleis dette skal praktiserast» (*Holsen og Haukedalen sokneråd*). Og *Sirdal sokneråd* mener at «Ein bør vurdere å evt. skjerpe reglane noko med omsyn til kommersiell, til dømes med tanke på sal av bøker, CD-ar med meire. Kyrkjerommet bør få vere «business-fri sone». *Fjell sokneråd* mener at «det blir litt strengt at kirken ikke kan brukes til kommersielle formål (f.eks. basar, konsert mm)». Dermed pekes det også på arrangementer som skal styrke menighetens økonomi.

Det praktisk-teologiske seminar skriver:

Utredningen burde ha drøftet punktet om at kirken ikke må brukes til kommersielle formål, all den tid kommersialisering er blitt et reelt problem i forbindelse med konsertvirksomhet av ulike slag. Seminaret er ikke imot bruk av kirkene til ulike former for kulturtiltak, men ber om at underpunktet i paragrafen reformuleres i pakt med rådende praksis.

KA og Bergen kirkelige fellesråd mener at bestemmelsen er en upresis formulering der det bør søkes etter en klarere begrepsbruk. Hva med de mange kirkekonserter som har stor økonomisk verdi? Det samme kan være aktuelt når kirken er lokale for filmer/fotografering, eller ved kunstneriske installasjoner? Dette kan være aktiviteter som er tjenlige for kirken og refleksjon omkring dens budskap, men som samtidig har kommersiell aktivitet som hovedmål.

Til denne problemstillingen vises det til veiledningens merknad (side 12) om dette:

Kirkens formål må være primærmotivet for de avgjørelser som fattes om bruk av kirken. I de tilfeller hvor kirkelig fellesråd har vedtatt at det kan kreves betaling for utlån av kirken, jf. Kirkeloven § 20 annet ledd, må ikke utsiktene til slikt økonomisk vinning føre til at kirken blir utlånt til arrangementer som vanskelig kan forsvares ut fra formålsbestemmelsen i første ledd. I tvilstilfelle bør saken tas opp med biskopen.

At «Kirkens formål må være primærmotivet for de avgjørelser som fattes om bruk av kirken», synes å være en god presisering av hva som menes med bestemmelsen. Når formål for bruk av kirken er å «tjene til Guds ære og menighetens oppbyggelse», må det være berettiget å betale profesjonelle sangere og musikere som bidrar på kirkekonserter, julekonserter og andre konserter eller utstillinger og foredrag som

anses være i samsvar med dette formålet (se § 5 om bruksformål). At det utbetales penger til disse, innebærer ikke at «kirken brukes til kommersielle formål», heller ikke at det tas inngangspenger til slike arrangementer eller at det gis anledning til å kjøpe cd-er eller bøker i våpenhuset. Det avgjørende spørsmålet for menighetsrådet blir om konserten, utstillingen eller foredraget kan sies å «tjene til Guds ære og menighetens oppbyggelse».

Fortsatt må det også være mulig for menigheten å fremskaffe penger til menighetens eget arbeid i form av julebasar, og andre innsamlinger. For å verne kirkerommet mot menighetens egen kommersialisering av det, legges dette gjerne til andre rom i kirkebygget. Om det derimot i et kirkerom foreslås et arrangement som gir penger til menigheten og/eller til eksterne personer, men som *ikke* har kirkens formål som primærmotiv, er det grunn til å avvise arrangementet.

Ettersom så mange høringsinstanser etterlyser en presisering av hvordan avgrensingen mot «kommersielle formål» skal forstås, foreslås det å sette inn følgende bestemmelse som et nytt første ledd i paragraf 4 for å uttrykke kirkens formål som primærmotiv:

«Kirkens formål er bestemmende for avgjørelser om bruk av kirken , jf. § 1.»

Et nytt og presiserende ledd var foreslått i høringsutkastet: «Kirkerommet kan ikke brukes av ikke-kristne tros- og livssynssamfunn til utøvelse av deres tro eller religion.»

Denne bestemmelsen får svært bred oppslutning hos høringsinstansene. Ingen synes å være uenige, men enkelte ønsker en åpning for eventuelle unntak. *Feiring menighetsråd* foreslår å endre «kan ikke brukes» til «bør ikke brukes». *Det praktisk-teologiske seminar* ønsker at det «bør implisere en henvisning til en biskoppelig myndighet til å avvike fra hovedregelen».

Slik regelen er formulert («til utøvelse av deres tro eller religion») er det vanskelig å innføre en regel om «biskoppelig myndighet til å avvike hovedregelen». Det vises for øvrig til hørings spørsmål 5 i hørings sammendraget *Prinsipper for kirkebygg*, som omhandler kapittel 1 – 8 i kirkebygghøringen.

Ut fra dette foreslås følgende justerte tekst til § 4 Generelle bestemmelser:

«Kirkens formål er bestemmende for avgjørelser om bruk av kirken, jf. § 1.
Bruken av kirken er underlagt biskopens tilsynsmyndighet.
Kirken med tilbehør skal behandles forsvarlig og med respekt.
Kirken må ikke brukes til politisk møte eller virksomhet.
Kirken må ikke brukes til kommersielle formål.
Kirkerommet kan ikke brukes av ikke-kristne tros- og livssynssamfunn til utøvelse av deres tro eller religion.»

Til § 5: Bruksformål

Hamar biskop og bispedømmeråd foreslår å ta ut punkt «e) kirkelige konserter» og endre punkt f) til: «konserter og andre kulturelle arrangementer som ...». Forslaget innebærer at ordet «kirkekonsert» går ut.

Selv om det ofte kan være vanskelig å skille mellom *kirkekonsert* og *konsert* (i kirken), foreslås det likevel å beholde punkt e) og f) slik det står i høringsforslaget.

Ingen har hatt innvendinger mot å innføre et nytt bokstavpunkt om at menighetens kirke kan brukes til «c) trosopplæring og diakoni». *MFO* påpeker imidlertid at kirkemusikk også må tas inn her:

I og med at trosopplæring og diakoni er tatt inn i bestemmelsen hører også *kirkemusikalsk aktivitet* inn her. Som nevnt innledningsvis har kirkemusikeren, framfor noen, kirkerommet som sin hovedarbeidsplass. Her øves og undervises det på orglet og gjennomføres korøvelser eller andre musikkøvelser. Vi finner det derfor uforståelig at kirkerådet har glemt dette i arbeidet med revisjon av regelverket. Punkt e) og f) dekker ikke det vi forstår med kirkemusikalsk aktivitet. Slik punkt e) nå framstår, reflekterer det ikke de tre likestilte tjenestekategoriene i kirken: opplæring, diakoni og kirkemusikk. *MFO* forutsetter at også kirkemusikalsk aktivitet tas inn under kirkens bruksformål.

Også *Sør-Hålogaland bispedømmeråd* fremhever at «Det må være rom for korøvelse, andre øvelser, orgelundervisning mm.» *Nord-Hålogaland bispedømmeråd* presiserer at «kirkemusikalske aktiviteter utenom konserter finner sted i kirkerommet» og foreslår at punktet skal lyde: «c) trosopplæring, diakoni **og kirkemusikk.**»

Det foreslås å ta dette inn både i § 5 og i § 7 om utlån til medlemmer av Den norske kirke. Dette tas til følge i det justerte forslaget.

Kirkelig utdanningscenter i Nord påpeker at i paragraf 5 «bør *dialogmøter* nevnes som eget punkt»:

Dialog mellom religioner, tros- og livssynssamfunn, er svært viktige bestanddeler i mange menigheters arbeid og bør derfor få et eget punkt. Det bør også gå fram under prestens bruk av kirken (kap 4 § 12). Både menighetsråd og prest bør kunne innby personer som ikke tilhører Den norske kirke eller andre kristne trossamfunn uten å ha samtykke av biskop. Dette kan gjelde dialogarrangementer, men også foredrag, etiske samtaler, andre arrangementer osv, hvor det er uhensiktsmessig og gammelmodig å sette slike skiller. I en del tilfeller vil det for prest være naturlig å invitere representanter for ikke-kristne tros- og livssynssamfunn til å delta i gudstjenester og kirkelige handlinger, for eksempel ved begravelser hvor avdøde har bakgrunn fra ulike religiøse tradisjoner. Avgjørelser om slike forhold bør avbyråkratiseres og ligge til den enkelte prests pastorale skjønn. Men det må gå klart fram hvem som har ansvaret for arrangementet; enten menighetsråd eller prest, og det kan være klokt å legge inn en klageadgang til biskop.

Vi vet at dialogmøter med andre religioner og livssyn allerede skjer i mange menigheter og behovet for dette vil antakelig øke fremover. Selv om slike møter gjerne finner sted i andre lokaler i kirkebygget enn i selve kirkerommet, er det ikke naturlig å utelukke muligheten til å legge det til kirkerommet. Møtets karakter vil da måtte tilpasses bruken av kirkerommet. Også den nye presiseringen i § 4 vil være avgrensende overfor en bruk av kirkerommet som ikke er i pakt med byggets formål: «Kirkerommet kan ikke brukes av ikke-kristne tros- og livssynssamfunn til utøvelse av deres tro eller religion.»

Spørsmålet blir da om dialogmøter, eller det å invitere en ikke-kristen person til intervju og samtale i kirkerommet skal anses som så ekstraordinært at en må søke biskopen om tillatelse for dette, slik regelverket i dag forutsetter (jf. 12 siste ledd i gjeldende regler: «Med biskopens samtykke kan presten også la seg bistå av andre personer enn dem som er nevnt i tredje ledd.»). Det anbefales her at både prest og menighetsråd bør kunne ha mulighet til å arrangere slik møter, men at menighetsrådet ikke kan låne ut kirkerommet til slike arrangementer, og heller ikke prest (jf. § 12, tredje ledd).

Å ta inn «dialogmøter» som et nytt bokstavpunkt i paragraf 5 anses ikke som tjenlig. Bedre er det å fjerne avgrensingen i siste ledd i § 5, hvor det i dag heter: «Menighetsrådet kan innby personer som tilhører Den norske kirke eller andre kristne trossamfunn til å delta i arrangementet, jf. for øvrig § 4, første ledd». Denne setningen foreslås endret slik at det ikke lenger er et krav om at bare kristne kan inviteres til å delta i et arrangement i kirkerommet:

«Menighetsrådet kan **invitere innby** personer **uavhengig av medlemskap i kirken som tilhører Den norske kirke eller andre kristne trossamfunn** til å **medvirke delta i slike arrangementer når det svarer til kirkens formål**, jf. for øvrig § 1 og § 4, andre første ledd».

Tilsvarende endring foreslås for menighetsprestens bruk av kirken i § 12 (se § 12 til dette).

Til § 6: Klage

Noen av fellerådene påpeker at påklageretten også må inkludere midlertidige installasjoner, som i høringsforslaget stod i § 4 siste ledd. Etter at dette leddet nå er flyttet til § 5, som nestsiste ledd, er imidlertid dette anliggendet ivaretatt.

Nittedal kirkelige felleråd ønsker at ikke bare «prester som har soknet som tjenestested», men alle «kirkelig ansatte» skal kunne ha klagerett.

Dette tas til følge, slik at annet ledd endres slik:

Klageberettiget er ethvert medlem av menighetsrådet, samt **kirkelig ansatte prester i prestegjeldete som ikke er medlem av menighetsrådet som har soknet som tjenestested (særskilt arbeidsområde)**.

Til § 7: Utlån til medlemmer av Den norske kirke

I tråd med kommentarene til § 5 ovenfor foreslås det at ledd c) endres til «trosopplæring, diakoni **og kirkemusikk**»

Til § 8: Utlån til andre enn medlemmer av Den norske kirke

Oslo biskop og bispedømmeråd foreslår å innføre et presiserende tillegg i siste setning i annet ledd, slik:

«I tillegg til de formål som er nevnt i § 7, kommer første ledd særlig til anvendelse ved utlån til dåp, vigsel og gravferd som ikke skal forrettes av ordinert prest i Den norske kirke, **men av pastor/prest i det aktuelle trossamfunn.**»

Forslaget begrunnes med at det i dag er en forskjellsbehandling av medlemmer i Den norske kirke, som ikke kan låne kirken til bl. a. privat gravferdsseremoni, mens ikke-

medlemmer har denne muligheten. Ved denne tilføyelsen gis ikke-medlemmer heller ikke en slik mulighet. Dessuten peker de på at

stadig flere gravferdsseremonier gjennomføres uten bruk av prest/pastor fra Den norske kirke eller andre kristne kirkesamfunn, men av mer privat karakter eller i regi av begravelsesbyråene. I økende grad synes dette kanskje også å bli mer kommersielt. Hva skal da til for å kunne definere en slik seremoni som «kristen»?

Stavanger biskop og bispedømmeråd målbærer det samme anliggendet:

Vi ser at det er andre aktører enn tros- og livssynssamfunn som ønsker å forrette gravferder i kirkebygg. Dette gjelder bl.a. begravelsesbyrå som tilbyr gravferder med et tilpasset kristent innhold. Vi ønsker at det av regelverket skal framgå at slike gravferdsseremonier ikke er mulig å avholde i kirkebygg. En mulig formulering kan være: «Kirken kan ikke brukes til kommersielle formål. Vigsler og gravferder som ikke utføres av prest i Den norske kirke skal utføres av kristne trossamfunn.

Dette anliggendet tas til følge.

Lambertseter menighetsråd mener at muligheten for utleie av kirkerommet til *dåp* bør tas ut av regelverket, mens vigsel og gravferd beholdes:

Dåp kan ikke uten videre slås sammen med vigsel og gravferd all den tid vi her snakker om utleie til sakramental bruk. Det ligger utenfor menighetsrådets kompetanse. Derfor bør sokneprest være lokal kompetanseinstans hva utleie til dåp angår; menighetsrådet til vielse (vigselsmannens vigselsrett må kvalitetssikres) og gravferd.

Det er mulig å ta *dåp* ut av denne paragrafen om utlån av kirkerommet, slik også *Stavanger biskop og bispedømmeråd* foreslår. Men å gi presten rett til å fatte bestemmelse om utlån av kirkerommet, vil være å innføre i regelverket et nytt prinsipp som ikke er ønskelig. Men i spørsmål om utlån av kirkerommet til dåp kan det være gode grunner til at menighetsrådet bør *rådføre* seg med soknepresten.

Det foreslås ikke å ta ut enhver mulighet til utlån til dåp. Ettersom det i § 4 Generelle bestemmelser heter at «Kirken må ikke brukes til kommersielle formål», anses det ikke nødvendig å ta dette inn på ny i paragraf 8, slik *Stavanger biskop og bispedømmeråd* foreslår.

Hovedanliggendet til *Oslo biskop/bispedømmeråd* og *Stavanger biskop/bispedømmeråd* ovenfor foreslås ivaretatt ved at andre ledd i paragrafen endres slik:

«I tillegg til de formål som er nevnt i § 7, kommer første ledd særlig til anvendelse ved utlån til dåp, vigsel og gravferd som ikke skal forrettes av ordinert prest i Den norske kirke, **men av pastor/prest fra et annet kristent trossamfunn.**»

Til § 9: Saksbehandling

Det er ikke foreslått endringer til denne paragrafen.

Til § 10: Klage

Det er ikke foreslått endringer til denne paragrafen.

Til § 11: Utgiftsdekning og vederlag ved utleie av kirken

Nittedal kirkelige fellesråd foreslår å fjerne bestemmelsen om at bispedømmeråd skal godkjenne fellesrådets regler for betaling ved utleie av kirken, ved å ta ut ordene «etter nærmere regler godkjent av bispedømmerådet». Begrunnelsen er at denne bestemmelsen er for byråkratisk.

Kirkerådet mener at dagens ordning gir en god balanse mellom Fellesrådets forvaltning og biskopens og bispedømmerådets veilednings og godkjenningsansvar. Det foreslås å beholde formuleringen innenfor dagens kirkeordning.

Til § 12: Menighetsprestens bruk av kirken

Et stort flertall av høringsinstanser har ikke innvendinger til denne paragrafen. *Bømlo kyrkjelege fellesråd* foreslår imidlertid at § 12, 13 og 14 bør utgå. *Alstahaug kirkelige fellesråd* foreslår at ikke bare den prest som har den bestemte kirken som sitt særskilte arbeidsområde, men alle menighetsprestene og prostiprestene i et fellesområde/kommune bør ha bruksrett til kirken. Dette tas ikke til følge.

Kirkelig utdanningscenter i Nord foreslo at ikke bare menighetsrådet, men også presten bør ha mulighet til å arrangere dialogmøter e.l. uten å søke biskopen om dette. Det betyr at en tilsvarende endring som ble tatt inn i § 5, også må tas inn i tredje ledd i § 12. Dessuten foreslås det å stryke fjerde ledd i gjeldende regler. De to siste ledd i paragrafen foreslås derfor endret. Her er det mest hensiktsmessig å først gjengi disse to leddene slik de lyder i gjeldende paragraf og deretter slik de foreslås i forslaget etter høringen:

De to siste leddene i gjeldende paragraf:

«Den presten som bruker kirken i medhold av første ledd, kan innby personer som tilhører Den norske kirke eller andre kristne trossamfunn til å delta i arrangementet, men presten kan ikke låne ut kirken til disse, jf. for øvrig § 4 første ledd.

Med biskopens samtykke kan presten også la seg bistå av andre personer enn dem som er nevnt i tredje ledd.»

Tilsvarende i ny paragraf (hvor nest siste ledd omformuleres og siste ledd utgår):

«Den presten som bruker kirken i medhold av første ledd, kan invitere personer uavhengig av medlemskap i kirken til å medvirke i slike arrangementer, men presten kan ikke låne ut kirken til disse, jf. for øvrig § 1 og § 4 annet ledd.»

Til § 13: Klage og tilsyn

Det er ikke foreslått noen endringer i denne paragrafen.

Til § 14: Biskopens bruk av kirken

Sandviken menighetsråd foreslår at biskopen bare skal ha fortrinnsrett til bruk av kirken når biskopen selv forretter og ikke når biskopen er representert ved en annen. Derfor foreslår menighetsrådet andre setning endret til: «Når biskopen selv forretter, har biskopen fortrinnsrett til bruk av kirken.»

En slik endring vil med nødvendighet også medføre en endring av tjenesteordning for biskoper, § 5, hvor ordlyden er den samme. Dette har Kirkemøtet ikke hjemmel for å endre og det foreslås derfor ingen endring i paragrafen.

Til § 15: Samarbeid og gjensidig informasjon

Det foreslås ingen endring i paragrafen.

Til § 16: Generelle plikter for bruker av kirken

Det foreslås ingen endring i paragrafen.

Til § 17: Adgang til kirken

Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd foreslår en mer restriktiv formulering i paragrafens annet ledd for å ivareta anliggendet om at enhver har adgang til arrangementer i kirken. Høringsforslaget videreførte gjeldende formulering, som lyder: «Ved bruk av kirken til vigslor eller begravelser kan likevel forrettende prest, på anmodning fra brudeparet eller de etterlatte, bestemme at handlingen skal foregå for lukkede dører.»

Agder og Telemark biskop og bispedømmeråds forslag er: «Ved bruk av kirken til vigslor og begravelser kan presten utfra sitt pastorale skjønn i spesielle tilfeller bestemme at handlingen skal foregå for lukkede dører.»

Det foreslås å endre annet ledd i tråd med dette slik:

«Ved bruk av kirken til vigslor **og** eller begravelser kan likevel presten **utfra sitt pastorale skjønn på anmodning fra brudeparet eller de etterlatte i særlige tilfeller** bestemme at handlingen skal foregå for lukkede dører.»

Til §§ 18 – 21 kom det ingen endringsforslag, og ingen endringer foreslås til disse.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Det reviderte regelverket er først og fremst en ajourføring til dagens praksis slik at det tydeliggjøres i regelverket noen nye problemstillinger og former for bruk av kirken. På ett punkt forenkles den praksis som gjeldende regelverk forutsetter, nemlig at når menighetsrådet eller presten ikke lenger behøver å søke biskopen om tillatelse når en ikke-kristen medvirker i et kirkelig arrangement i kirkerommet.

Saksutredningen og høringen har allerede krevd tid og arbeid i svært mange kirkelige instanser, og vil fortsatt kreve det fram til Kirkemøtet 2015. Men å revidere Regler for bruk av kirkene inngår som en naturlig del av kirkens løpende arbeid. Kunngjøring og kursing i regelverket hører også med til dette og integreres i øvrig kursvirksomhet. Regelverket medfører ingen særskilte merutgifter og legger ikke opp til nye investeringer i menighetene.